

7. SINIF 1.DÖNEM 3.ÜNİTE SOSYAL BİLGİLER DERS NOTLARI

3. ÖĞRENME ALANI: İNSANLAR, YERLER ve ÇEVRELER

NEREYE YERLEŞELİM? (3.öğrenme alanı-1.kazanım)

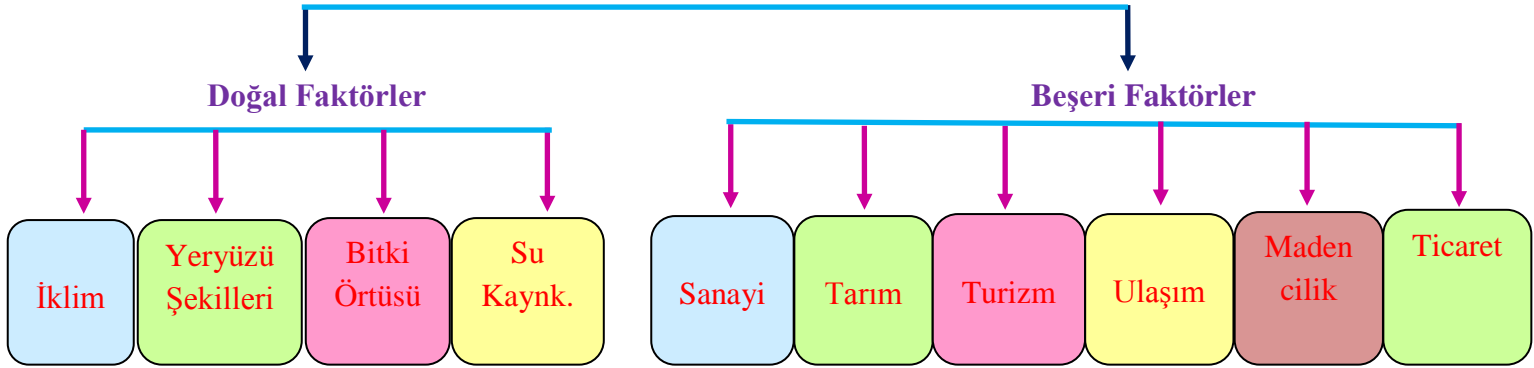
Çok uzun süre konargöçer hayatı süren insanlar yerleşim yeri tercihinde yiyecek ve su ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, kendilerini güvende hissedebilecekleri yerleri bularak yerleşmişlerdir. Bu yüzden avcılık için elverişli olan, korunaklı yerleri tercih etmişlerdir. İnsanlar bu dönemde mağaralarda yaşamaktaydılar.

Yerleşik hayata geçişle ilgili olarak Çatalhöyük 9.500 yıllık geçmişi olan ve yaklaşık 8.000 insanı barındırmış geniş bir kasabadır. İlk yerleşme, ilk ev mimarisi ve ilk kutsal yapılara ait özgün buluntuları ile insanlık tarihine ışık tutan bir merkezdir.

Karasal iklimin hüküm sürdüğü bölgede 800 yıllık bir köy yaşantısı vardır. İklimine uygun tahıl ve bakliyat yetiştirilen Çatalhöyük, avcı-toplayıcı toplumdaki tarım toplumuna geçişin yaşandığı yerleşim yerlerinden biridir. Bu dönemde bataklıkların kıyılarına kadar uzanan dağ ormanlarının kuşattığı Çatalhöyük, bereketli bir arazi ile çevrelenmiştir. Höyük çevresindeki sulak alanlarda yoğun sazlıklar çok çeşitli hayvan ve değerlendirilebilecek bitkiler barındırıyordu. Çarşamba Irmağı ilkbaharda taşarak Çatalhöyük'ü bir yarım adaya dönüştürüyordu. Bu da yerleşim yerinin savunulmasını kolaylaştırıyordu.

Çatalhöyük'te bulunan kumaş parçaları en eski kumaş örneklerindedir. O dönemde Hasan Dağı'ndan elde edilen obsidyen ile tuzu hem kendi ihtiyaçları için kullanmışlar hem de çevrelerindeki yerleşim birimlerinde yaşayan insanlara satmışlardır.

YERLEŞİM YERİ TERCİHİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

İnsanların yeni ekonomik faaliyet alanları keşfetmesi sosyal ve ekonomik hayatı değiştirmiştir. **Sanayileşme** ile kentlere talep artmış ve yeni beşerî faktörler ortaya çıkmıştır. Örneğin **eğitim, altyapı, sağlık, turizm, ulaşım** gibi faktörler göz önünde bulundurulmaya başlanmıştır.

TÜİK 2017 yılı verilerine göre Türkiye nüfusunun %18,6'sının ikamet ettiği **İstanbul, en çok nüfusa sahip olan ilimiz** olmuştur.

TABLO VE GRAFİKLERLE ÜLKEMİZ (3.öğrenme alanı-2.kazanım)

Nüfus: Sınırları belli bir alanda, belli bir zamanda yaşayan insan sayısına denir.

Nüfus Yoğunluğu: Kilometrekareye düşen insan sayısına nüfus yoğunluğu denir.

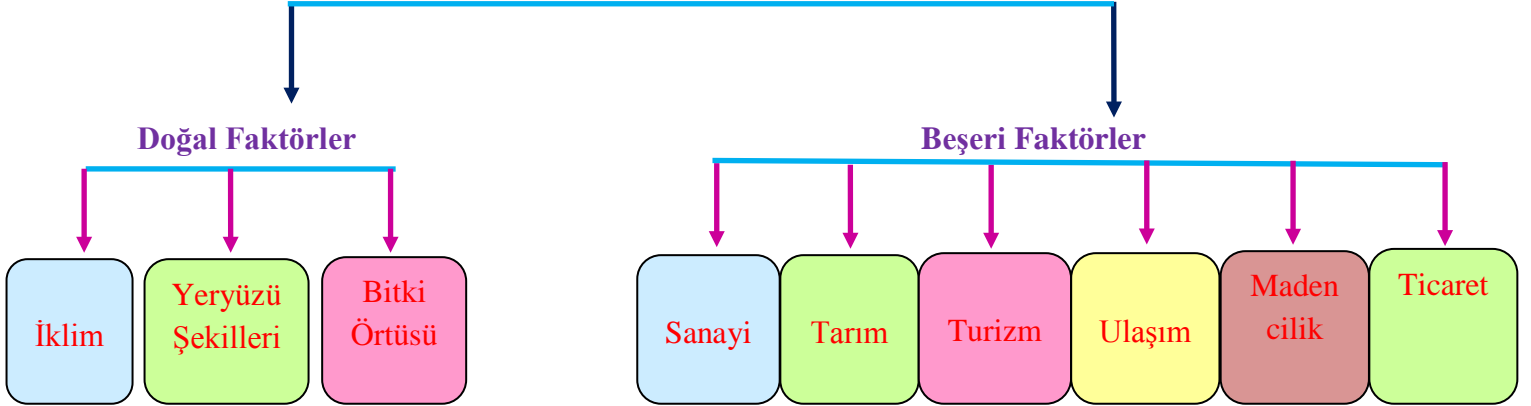
$$\text{Nüfus Yoğunluğu} = \frac{\text{Yaşayan insan sayısı}}{\text{Yüzölçümü}}$$

Nüfus yoğunluğu olarak ifade edilen “bir kilometrekareye düşen kişi sayısı”, Türkiye genelinde 2016 yılına göre **1 kişi** artarak **105 kişi** oldu.

Nüfus Sayımı Niçin Yapılır?

- ✚ Yaşayan insan sayısı
- ✚ Nüfusun eğitim durumu
- ✚ Nüfusun yaş cinsiyet durumu
- ✚ Nüfusun ekonomik faaliyetlere dağılımı
- ✚ Kır ve kent nüfusu
- ✚ Çalışan insan sayısını belirlemek

NÜFUSUN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Nüfus Yoğunluğunun Fazla Olmasının Sonuçları:

- ✚ İş gücü ucuzlar.
- ✚ Tüketim artar.
- ✚ Konut sıkıntısı yaşanır.
- ✚ Eğitim ve sağlık sorunları artar.
- ✚ Trafik sorunları yaşanır.

Nüfus Artış Hızını Belirleyen Sebepler

- * Doğumlar
- * Savaşlar
- * Salgın hastalıklar
- * Doğal afetler
- * Turizm faaliyetleri
- * Yaşam koşullarının iyileşmesi

Nüfusu Fazla Olan İller:

- * İstanbul (**En Fazla**)
- * Ankara
- * İzmir
- * Konya
- * Adana

Nüfusu Az Olan İller:

- * Bayburt (**En Az**)
- * Gümüşhane
- * Ardahan
- * Tunceli

Nüfus Yoğunluğuna Göre Bölgeler (Sırasıyla):

- 1- Marmara Bölgesi
- 2- Güneydoğu Anadolu Bölgesi
- 3- Ege Bölgesi
- 4- Akdeniz
- 5- İç Anadolu Bölgesi
- 6- Karadeniz Bölgesi
- 7- Doğu Anadolu Bölgesi

Bölgelerimizde Nüfus Yoğunluğunun Az Olduğu Alanlar:

- * Marmara Bölgesi: (Trakya'nın kuzeyi)
- * Güney Doğu Anadolu Bölgesi: (Mardin, Hakkari)
- * Akdeniz Bölgesi: (Taşeli platosu)
- * İç Anadolu Bölgesi: (Tuz gölü çevresi)
- * Karadeniz Bölgesi: (Doğu Karadeniz Bölümü)

NÜFUS VE ÖZELLİKLERİ

Osmanlı Devletinin ilk nüfus sayımı, Padişah II. Mahmut döneminde 1831 yılında yapıldı.

II. Mahmut döneminde yapılan nüfus sayımının nedeni askere alınacakları ve vergi verecek nüfusu belirlemektir.

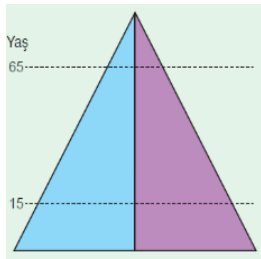
Ülkemizde **Cumhuriyet döneminde 1927 yılında ilk nüfus sayımı** yapılmıştır. 1990 yılına kadar sonu 0 ve 5 ile biten yıllarda nüfus sayımı yapılırken bu tarihten sonra 10 yılda bir yapılmaya başlandı. 2007 yılından itibaren sokağa çıkma yasağına gerek kalmadan adrese dayalı nüfus sayımı sistemine geçilmiştir.

Türkiye’de ikamet eden nüfus 2017 yılında bir önceki yıla göre 995 bin 654 kişi arttı. Erkek nüfus 40 milyon 535 bin 135 kişi olurken kadın nüfus 40 milyon 275 bin 390 kişi oldu. Buna göre **toplam nüfusun %50,2’sini erkekler, %49,8’ini ise kadınlar** oluşturdu.

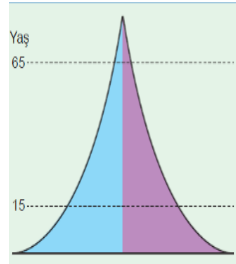
Yıllık nüfus artış hızı, 2016 yılında **%13,5** iken 2017 yılında **%12,4** oldu.

Türkiye’de Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar gelen süreçte **ekonomik, sosyal ve sağlık alanlarında olumlu gelişmeler** yaşanmıştır. Bu gelişmeler çocuk ölümlerinin ve kadın başına düşen doğum sayısının önemli ölçüde azalmasına neden olmuştur. **Gelişmiş ülkelerde XX. yüzyılın sonlarına doğru nüfus artış hızı azalmıştır.** Bu değişimle toplam nüfus içerisinde genç nüfusun oranı azalarak yaşlı nüfusun oranı artmıştır.

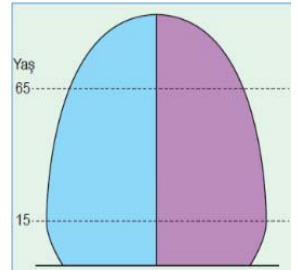
BİLGİ NOTU: Ülkemizde nüfus sayımını **Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK)** yapar.

Az gelişmiş ülke nüfus piramidi

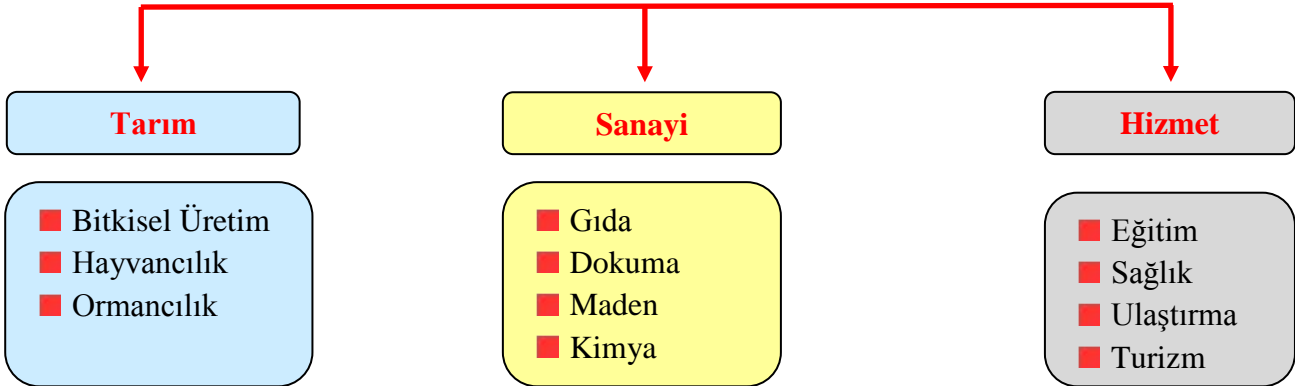

Gelişmekte olan ülke nüfus piramidi

Gelişmiş ülke nüfus piramidi

ÇALIŞAN NÜFUS SEKTÖREL ALANLARI

BİLGİ NOTU: Gelişmiş ülkelerde **hizmet ve sanayi sektörlerinde** çalışan insan sayısı fazla, tarım sektöründe çalışan insan sayısı azdır.

Az gelişmiş ülkelerde ise **tarım sektöründe** çalışan insan sayısı daha fazladır. Sanayi ve hizmet sektöründe çalışan insan sayısı azdır.

Ülkemizde **sanayi ve hizmet sektöründeki nüfusun** büyük bölümü **İzmir, Ankara, Eskişehir, Adana, Mersin, Zonguldak, Ereğli, Karabük, Gaziantep, Kayseri, Denizli, Konya** gibi illerde yoğunlaşmıştır.

Eğitim seviyesi yüksek olan nüfus, ülkelerin gelişiminde ve kalkınmasında önemli bir paya sahiptir. **Gelişmişlik oranımız**, ne kadar kalabalık bir nüfusa sahip olduğumuza değil, **iyi eğitim almış nüfusa sahip olmamıza bağlıdır**.

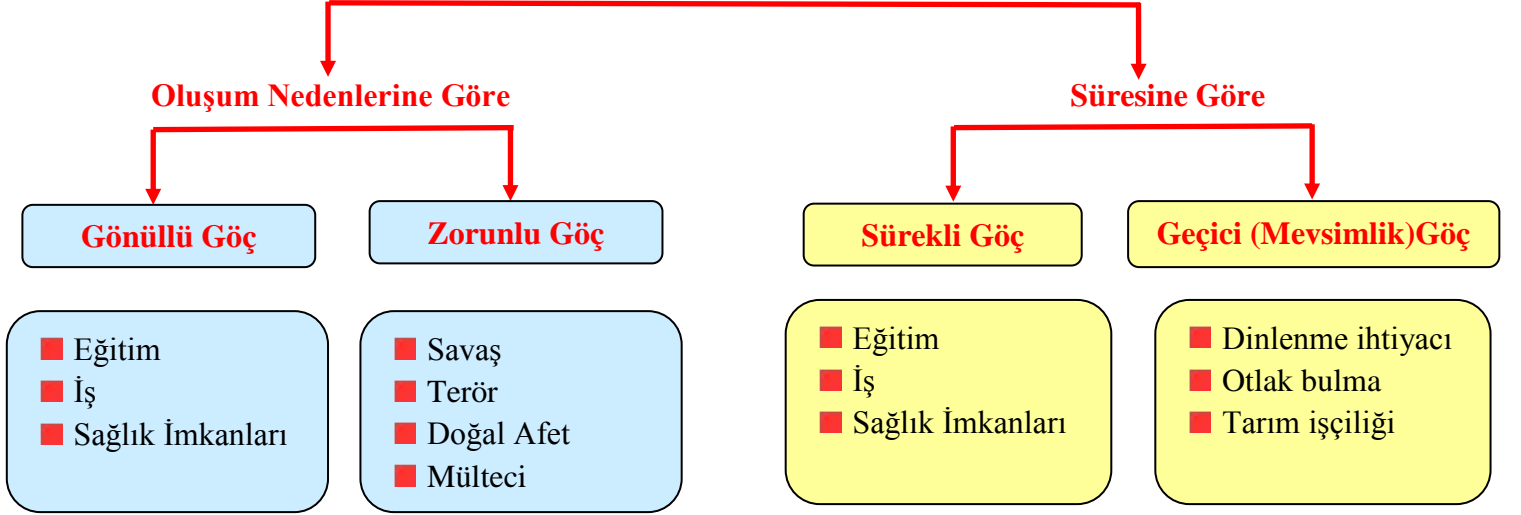
Türkiye’de 2015 yılında 25 ve daha yukarı yaşta olan ve okuma-yazma bilmeyen toplam nüfus oranı %5,7’dir. Bu oran **erkeklerde %1,3, kadınlarda %6,3’tür**.

DOĞDUĞUN YER Mİ, DOYDUĞUN YER Mİ? (3.öğrenme alanı-3.kazanım)

Doğal nüfus artışı : Bir ülkede doğumların ölümlerden fazla olmasına denir.

İç göç: Ülke sınırları içinde yapılan göçe denir. **Örnek**: Konya'dan İstanbul'a yapılan göç

GÖÇ ÇEŞİTLERİ

İç göç (kırdan kente göç)'ün nedenleri:

- Tarım alanlarının miras yoluyla daralması
- Kırsal kesimdeki hızlı nüfus artışı
- Tarımda makineleşme artışı
- Kentlerdeki iş imkanlarının fazla olması
- Kentlerdeki eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygın olması
- Kentlerdeki altyapı hizmetleri ile sosyal ve kültürel hayatın canlı olması

İç göç (kırdan kente göç)'ün sonuçları:

- Kentlerde işsizlik artar.
- Gecekondulaşma ve çarpık kentleşme görülür.
- Çevre ve gürültü kirliliği ile ortaya çıkar.
- Trafik ve konut sorunu yaşanır.
- Devlet ve belediye hizmetlerinde aksamalar görülür.
- Kültürel çatışmalar yaşanır.

Dış göç: Ülkeler arasında yapılan göçlere denir. **Örnek**: Lozan Anlaşması gereği Türkiye ve Yunanistan arasındaki nüfus değişimi

Dış göçün nedenleri:

- 1- Savaşlar
- 2- Siyasi olaylar
- 3- Doğal afetler
- 4- Ekonomik nedenler
- 5- Baskı ve zulüm
- 6- Uluslararası anlaşmalarla sağlanan nüfus değişimi

Mevsimlik (geçici) göç: Çalışmak amacıyla bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan işçi göçüne denir. **Örnek:** Doğu ve Güneydoğu'dan tarım işçiliği için yazın Ege ve Akdeniz Bölgesi'ne yapılan göç.

Beyin göçü: Bilim ve teknolojik açıdan nitelikli insanların başka ülkelere göç etmesine denir. **Örnek:** Bilim adamı, doktor, mühendis gibi mesleklerde başarılı insanların yurtdışına gitmesi

YERLEŞME VE SEYAHAT ÖZGÜRLÜĞÜM VAR (3.öğrenme alanı-4.kazanım)

Yerleşme Ve Seyahat Hürriyeti (Anayasa Madde 23)

- Herkes yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.
- Yerleşme hürriyeti suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;
- Seyahat hürriyeti suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek amacıyla kanunla sınırlanabilir.
- Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir. Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

Seyahat Özgürlüğü (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Madde 13)

- Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
- Herkes kendi ülkesi de dahil olmak üzere herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

Yerleşme ve Seyahat Hürriyetinin Kısıtlanabileceği Durumlar

- ◆ Kamu mallarını korumak
- ◆ Sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek
- ◆ Sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak
- ◆ Salgın hastalık bölgelerine girmek veya çıkmak
- ◆ Hakkında kovuşturma ve soruşturma olan kişilerin yurt dışına çıkışını engellemek
- ◆ Terör ve savaş gibi olağanüstü durumlarda can güvenliğini sağlamak

3. ÜNİTE DERS ANLATIM VİDEOSUNU İZLEMELİK İÇİN AŞAĞIDAKİ LİNKE TIKLAYINIZ.

<https://www.youtube.com/watch?v=cRqRVXIOMGs>